

Museene i 2018

Kulturrådet

Kulturrådets museumsvurderinger 2018

Hvert år vurderer Kulturrådet museene i det nasjonale museumsnettverket på bakgrunn av museenes årlige statistikkrapportering og budsjettsøknader. Vurderingene danner grunnlag for en årlig statusrapport til Kulturdepartementet. Fra 2015 har vurderingene også blitt publisert på Kulturrådets hjemmeside, for å bidra til åpenhet rundt vurderingene.

Om vurderingsarbeidet

Kulturrådet bruker både kvalitativ og kvantitativ metode for å analysere materialet. Resultatet skal vise museenes måloppnåelse i forhold til føringer i tilsagnsbrev fra Kulturdepartementet, generelle føringer gjennom styringsdokumenter- og signaler, samt faglige forventninger til et profesjonelt drevet museum.

I tabellen under gjengis hovedpunktene som museene blir vurdert etter, med hovedvekt på samlingsforvaltning, forskning og formidling.

Museene har mulighet til å utdype en del av disse punktene ved bruk av fritekstfelt. Denne muligheten benyttes i varierende grad, og bidrar derigjennom til et varierende vurderingsgrunnlag. Museene som rapporterer mangelfullt, oppfordres derfor til å rapportere mer utfyllende neste gang.

I tillegg til at museene blir vurdert på de nevnte områdene, vurderes det som positivt med god integrering mellom fagområdene. Det vurderes også som positivt med integrering av samfunnsrolleperspektiver på tvers av fagområdene.

Samlingsforvaltning

- Planverk
- Dokumentasjon (registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring)
- Oppbevaringsforhold
- Bygningsvern og vedlikehold
- Sikring
- Samlingsutvikling

Forskning

- Planverk
- Kompetanse
- Prosjekter og FoU-samarbeid
- Publikasjoner
- Prioritering

Formidling

- Planverk
- Publikumsaktivitet, utstillinger og andre formidlingstiltak
- Refleksjon over profil og målgruppearbeid
- Besøksutvikling

Øvrige vurderinger

- Strategi, drift og økonomi, inkludert spesielle føringer for 2018
- Nettverksarbeid
- Immateriell kultur
- Mangfold og inkludering

Vurderingskategorier

Museene er vurdert ved hjelp av kategoriene «meget tilfredsstillende», «tilfredsstillende», «mindre tilfredsstillende» og «ikke tilfredsstillende»:

«Meget tilfredsstillende» forutsetter at museet leverer godt på alle vurderte forhold. Disse museene har plandokumenter, en bærekraftig utvikling, god dokumentasjon og en strategi for å forbedre museet ytterligere. Disse museene har også rapportert godt.

«Tilfredsstillende» innebærer god rapportering på de fleste av de vurderte forholdene, men at konkrete utfordringer, manglende plandokumenter, manglende eller uklare rapportering eller lignende trekker ned. «Tilfredsstillende» kan også tildeles museer med relativt store utfordringer, men med god oversikt, gode planer og tiltak og en positiv utvikling.

«Mindre tilfredsstillende» vil innebære klare mangler og forbedringspotensial, ofte i kombinasjon med en uklar eller mangelfull rapportering. «Mindre tilfredsstillende» kan også tildeles museer som gjør mye bra innen området som vurderes, dersom manglene vurderes som sentrale.

«Ikke tilfredsstillende» reflekterer kritiske mangler i flere vesentlige deler av virksomheten, ofte i kombinasjon med uklar eller mangelfull rapportering. Vurderingen «Ikke tilfredsstillende» utfordrer museets evne til å drive forsvarlig.

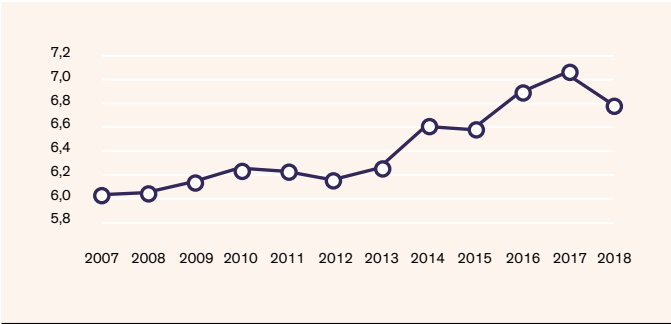
Det enkelte museum er vurdert ut fra egne premisser og strategier, og hvilken kvalitet som kan forventes sett i forhold til ressurser. Tydelig og informativ rapportering er også helt klart en fordel for å bli vurdert godt. Til tross for definerte kriterier befinner mange museer seg i grenseområdet mellom to kategorier. Det kan være marginale forskjeller mellom museer som har blitt vurdert som «meget tilfredsstillende» og «tilfredsstillende», det samme gjelder for «tilfredsstillende» versus «mindre tilfredsstillende». Kategorien «ikke tilfredsstillende» brukes derimot svært sjelden og er tydelig dårligere enn «mindre tilfredsstillende».

KUD-museenes besøksutvikling og -tilbud

Rapporteringen på formidlingsområdet viser at museene fortsetter å være svært aktive, og at de har tematisk bredde så vel som metodisk variasjon i sitt publikumstilbud.

Samlet besøk i KUD-museene i 2018 var 6 892 738, som tilsvarer en nedgang fra året før på 2,3 %. Korrigert for Agder naturmuseum og botaniske hage som fra og med 2018 har vært en del av Universitetet i Agder, hadde museene under Kulturdepartementet et besøkstall på 7 154 170 i 2017. Museene i Oslo hadde ca. 195 000 færre besøkende i 2018 enn året før.

↓ Besøk (i mill) for alle KUD-musene

Områdevurderinger

Vurderingene av de enkelte museenes arbeid gir et nyttig kunnskapsgrunnlag, som også kan brukes til å oppsummere den samlede statusen på de museumsfaglige områdene som er vurdert. Under følger oppsummeringer av områdespesifikke styrker, svakheter og tendenser.

Museenes formidlingsaktivitet

Oppsummert kjennetegnes museenes formidlingsarbeid av

- stor utstillingsaktivitet
- bred formidlingsvirksomhet vurdert ut fra ulike typer arrangementer og formidlingsmetoder
- økende skolebesøk. Museene fremstår som aktuelle læringsarenaer ved å knytte formidlingstilbud tett opp til læreplaner

Hovedutfordringer:

- Samarbeidet med kommune/fylkeskommune om DKS-produksjoner
- Mangelfull rapportering om eget målgruppearbeid og refleksjoner omkring egen samfunnsrolle
- Behov for oppgradering av utstillings- og undervisningsarealer
- Behov for å tilrettelegge besøksarenaer for personer med nedsatt funksjonsevne

Rapporteringen for 2018 vitner om en sektor som i stor grad tar i bruk nye virkemidler for å nå ut til andre målgrupper enn dem som vanligvis oppsøker museets faste tilbud. Det å tilgjengeliggjøre museets formidling i nye sammenhenger og på andre geografiske arenaer enn vanlig vurderes som svært positivt, og kan dessuten bidra til å trekke folk til museenes faste besøksarenaer. Det er også positivt at museene inngår samarbeid med andre kulturinstitusjoner som blant annet bibliotek og kulturhus for å skape nye opplevelser. Det er imidlertid kun et mindretall av museene som beskriver utprøving og implementering av ny teknologi som del av sin formidlingsstrategi.

De færreste institusjonene har beskrevet og vurdert eget formidlingsarbeid i lys av museets øvrige virksomhet og overordnede strategier. God formidling forutsetter i stor grad museer som arbeider godt med egen samlingsforvaltning og kunnskapsproduksjon.

I alt 24 museer oppgir at nettsidene deres ikke følger DIFIs retningslinjer for universell utforming. I vurderingstekstene til det enkelte museum har anbefalt disse museene å følge retningslinjene.

Museenes samlingsforvaltning

Oppsummert kjennetegnes utviklingen innen museenes samlingsforvaltning av

- økende grad av planmessig virksomhet
- bedre oversikt over samlingene
- økende bruk av standarder/anbefalinger (bl.a. Spectrum og Significance)
- kontrollert innsamling
- marginal avhending

Hovedutfordringer:

- Restanser innen digitalisering og tilgjengeliggjøring, spesielt av foto
- Magasinkapasitet, blant annet for store gjenstander
- Vedlikeholdsetterslep, spesielt på antikvariske bygninger

Den positive utviklingen innen museenes samlingsforvaltning fortsatte i all hovedsak i 2018. Museene er i ferd med å få på plass planverk for samlingsforvaltningen, de har i hovedsak kontroll på innsamlingen, og oversikten over samlingene er bedre. Selv om restansene på digitalisering og tilgjengeliggjøring fortsatt er store, har flere museer gjort positive framskritt gjennom konkrete mål og nye metoder. Oppbevaringsforholdene er fremdeles en utfordring mange steder, men det er en tydelig tendens til at museene i større grad søker å løse disse utfordringene i fellesskap. Bygningsvernet er en stor ressursmessig utfordring, men flere museer viser til gode samarbeid med både myndigheter og private aktører. Tross positive tendenser er likevel utfordringene innen samlingsforvaltningen fortsatt store.

Museenes forskningsaktivitet

Oppsummert kjennetegnes museenes forskningsarbeid av at

- antall ansatte med forskningskompetanse er stigende
- antall formaliserte FoU-samarbeid og nettverksprosjekter går opp
- antall museer med forskningsplan går opp, men tallet er fortsatt lavt
- flere museer har publisert forskningsplan på internett
- antall publiserte forskningsartikler med fagfellevurdering er stabil, men mange rapporterer om påbegynte artikkelprosjekter

Hovedutfordringer:

- Manglende planverk
- Manglende ressurser
- Manglende prioritering
- Manglende kompetanse

Forskning er langsiktige prosesser der innsatsen ikke nødvendigvis gjenspeiles i årlig statistikk som viser til ferdigstilt arbeid. Kulturrådet er dermed avhengig av at museene omtaler sin pågående forskningsaktivitet mer utfyllende for å få et bedre vurderingsgrunnlag. Noen museer rapporterer godt om løpende prosjekter, vurdering av egen måloppnåelse og videre strategier, mens andre museer skriver minimalt. I 2017-vurderingen ble 50 av 72 museer ikke vurdert på grunn av «manglende vurderingsgrunnlag». For 2018 er museene vurdert ut ifra hva de faktisk rapporterer. Mangelfull rapportering tolkes da som lite aktivitet knyttet til forskning.

Selv om antall KUD-museer med forskningsplan er stigende, mangler fortsatt 40 % av museene forskningsplan. Manglede forskningsplan blir påpekt i vurderingene. En positiv tendens er at stadig flere museer publiserer sine forskningsplaner på internett, noe som vurderes som positivt med tanke på potensiell overføringsverdi.

Museene har ulike forutsetninger for å jobbe aktivt med forskning, både når det gjelder ressurser, kompetanse, infrastruktur og fagmiljø. Spesielt når det gjelder fagmiljø, oppfordres mindre museer, eller museer med lite forskningskompetanse, til å søke samarbeid med andre museer og forskningsmiljøer.

Mange museer rapporterer om deltagelse i forskningsprosjekter med tilskudd fra Kulturrådets museumsprogram for forskning. Prosjektene skal bidra til kompetanseheving og bygging av fagmiljø, og skal blant annet resultere i mange fagfellevurderte publikasjoner på sikt.

Nynorsk kultursentrum

Beskrivelse

Nynorsk kultursentrum er med 23,5 årsverk en mellomstor organisasjon. Driftsinntektene i 2018 var på 33 millioner kroner. Ordinært driftstilskudd fra Kulturdepartementet utgjorde 81 % av samlet ordinært driftstilskudd fra departement, fylkeskommune og kommune. Samlingene teller 10 000 gjenstander, 3 bygninger og 345 fotografier. Museet forvalter også arkiv/kildesamlinger og 10 dekar kulturlandskap. Museet rapporterer om besøk på 3 arenaer. Totalt antall besøk i 2018 var 32 000, det vil si en økning på 17 % i forhold til fjoråret. Museet rapporterte om planer for innsamling, katalogisering, bevaring, sikring, forskning, formidling og formidling til barn og unge.

Kulturrådets generelle vurdering

Nynorsk kultursentrum har jobbet godt med alle sine museumsfaglige hovedområder, og oppgir å ha alt av relevant planverk på plass. Innen samlingsforvaltning rapporterer de blant annet om gode oppbevaringsforhold for samlingene, men inkonsekvens i rapporteringen gjør det vanskelig å gi en helhetlig vurdering av dokumentasjonsarbeidet. Innen forskning kan de særskilt vise til mange publikasjoner.

Egeninntektene var omtrent de samme som de to foregående år, men underskudd for butikk- og kafedrift var økende, og arbeid for å snu trenden er satt i gang. Institusjonen har de siste årene jobbet med kostnadskutt. Litteraturmuseumet Nynorsk kultursentrum har museumsavdelinger i tre fylker. Ved Vinje-senteret skal bygget etter planen åpne i 2020, og utstilling de kommende år. Fra 2018 er Litteraturdagane i Vinje en del av Vinje-senteret, slik Ulvik Poesifestival er en del av virksomheten til Hauge-senteret. Det felles administrative arbeidet for avdelingene er profesjonalisert, og fellesfunksjonen administrasjonssjef ble opprettet. Arbeidet med det deponerte Jon Fosse-arkivet ble utsatt.

Formidling

Museet har en formidlingsplan, og melder om to nyåpnede vandreutstillinger i drift og fire nye utstillinger. Av statistikken fremgår det at museet hadde et variert publikumstilbud, samt skoletilbud tilknyttet DKS. De siste årene har besøkstallet økt, og det er på arrangement og DKS-opplegg besøkstallet øker mest. Kulturrådet skulle gjerne sett en nærmere omtale av satsing på utvalgte målgrupper og flere refleksjoner rundt museets samfunnsrolle i rapporteringen. Ut fra tilgjengelig informasjon i statistikk og budsjettøkna vurderer Kulturrådet museets formidlingsarbeid som tilfredsstillende, men understreker at rapporteringen har et forbedringspotensial.

Samlingsforvaltning

Nynorsk kultursentrum er det største litteraturmuseumet i landet, men har beskjedne samlinger når det gjelder gjenstander, fotografier og kulturhistoriske bygninger. Det er langt under snittet for norske museer når man tar senterets størrelse i betraktning. I tillegg forvaltet museet kulturlandskap og arkivalia. Alt av relevant planverk var på plass ved utgangen av 2018.

Museet hadde nesten ikke tilvekst i 2018, og ingen avhending. Sammenlignet med 2017 rapporterer museet inn bare halvparten så mange kulturhistoriske bygninger i sin forvaltning, men reduksjonen her skyldes feilrapportering tidligere og ikke avhending. Museet rapporterer om tilfredsstillende eller svært gode oppbevaringsforhold for hele samlingen.

Det meste av museets gjenstandsmateriale er digitalt registrert, mens om lag 40 % av gjenstandsmaterialet er digitalisert og tilgjengeliggjort, noe som er bra i forhold til landssnittet. Når det gjelder fotosamlingen så er det meste registrert, men ingenting digitalisert eller tilgjengeliggjort. Med tanke på samlingens størrelse burde dette vært overkommelig.

Museet rapporterer om færre registrerte gjenstander i 2018 enn 2017, og kun en mindre økning i antall digitaliserte og tilgjengeliggjorte gjenstander. Når det gjelder fotografier, er nesten hele den lille samlingen registrert, men det rapporteres ikke om digitalisering og tilgjengeliggjøring, noe som ble gjort for 2017. Inkonsekvensen i rapporteringen gjør det vanskelig å vurdere utvikling i dokumentasjonsarbeidet. Samlet sett vurderer Kulturrådet samlingsforvaltningen som tilfredsstillende.

Forskning

Nynorsk kultursentrum har en forskningsplan. Av statistikken fremgår det at museet har ferdigstilt 12 større publikasjoner, 1 fagfellekvurdert forskningsartikkel, samt 31 andre fagartikler. Museet oppgir at de var del av 4 formaliserte FoU-samarbeid, og 1 prosjekt i regi av nasjonale museumsnettverk. Museet rapporterer om løpende prosjekter og tiltak som vitner om en aktiv satsing på forskning og utvikling i sammenheng med formidling og dokumentasjonsarbeid. Ut fra tilgjengelig informasjon i statistikk og budsjettøkna vurderer Kulturrådet museets forskningsvirksomhet som tilfredsstillende.

Nynorsk kultursentrum

Fylke	Møre og Romsdal	
Organisasjonsform og ID	Stiftelse	KUD museers budsjettøkna
Samlede driftsinntekter		33 291
- totale egeninntekter		6 375
- ordinært driftstilskudd Kulturdepartementet		20 080
- ordinært regionalt driftstilskudd		4 781
- annet ordinært, offentlig driftstilskudd		0
- andre tilskudd Kulturdepartementet		239
- andre regionale tilskudd		506
- andre offentlige tilskudd		1 330
Fordeling ordinært driftstilskudd KUD og region		
Kulturdepartementet (KUD)		81 %
Fylkeskommune og kommune		19 %
Samlede driftsutgifter		32 608
Årsresultat		760
- i prosent av driftsinntekter		2,3 %
Egenkapital		4 601
- i prosent av driftsinntekter		13,8 %
Driftskostnad pr besøk i kr		1 026
Driftskostnad pr besøk for alle KUD-museene kr		512
Lønnede årsverk		24
Frivillige årsverk		1
Antall fast ansatte		20
Publikasjoner totalt		44
- med fagfelleverdier		1
Åpne møter		203
Konserter		25
Utstillinger		7
- nye siste år		4
Kulturhistoriske bygninger åpne for publikum		2
- åpnet siste år		1

Inntektsprofil	
■ Nynorsk kultursentrum 2018	■ Alle museene under Kulturdepartementet
Egeninntekter	19 % 28 %
Ordinært driftstilskudd KUD	60 % 42 %
Ordinært regionalt driftstilskudd	14 % 20 %
Annet ordinært driftstilskudd	0 % 3 %
Andre tilskudd KUD	1 % 2 %
Andre regionale tilskudd	2 % 3 %
Andre offentlige tilskudd	4 % 3 %

Fordeling av brutto egeninntekter	
■ Nynorsk kultursentrum 2018	■ Alle museene under Kulturdepartementet
Billetter	26 % 25 %
Honorar	0 % 0 %
Butikk	24 % 11 %
Kafé	13 % 9 %
Sponsorer	10 % 4 %
Gaver	15 % 18 %
Utleie av lokaler	2 % 7 %
Andre varer og tjenester	5 % 11 %
Andre egeninntekter	6 % 14 %

Utgiftsprofil	
■ Nynorsk kultursentrum 2018	■ Alle museene under Kulturdepartementet
Lønn	49 % 47 %
Pensjon	3 % 5 %
Avskrivninger	2 % 2 %
Butikk og kafé	4 % 3 %
Andre varer og tjenester	18 % 3 %
Drift lokaler	5 % 5 %
Vedlikehold lokaler	1 % 5 %
Husleie	1 % 7 %
Andre utgifter	17 % 22 %

Besøk siste ti år	
16 690	19 562
19 214	21 854
30 743	29 679
24 102	40 194
27 143	31 795
2009	2010
2011	2012
2013	2014
2015	2016
2017	2018

Kulturhistoriske bygninger	3
- tilvekst siste år	0
- tilfredsstillende registrert	3
Kunsthistoriske gjenstander	51
- tilvekst siste år	4
- tilfredsstillende registrert	0
- digitalisert	0
- publisert	0
Kulturhistoriske gjenstander	10 293
- tilvekst siste år	0
- tilfredsstillende registrert	9 952
- digitalisert	4 100
- publisert	4 100
Fotografier	345
- tilvekst siste år	30
- tilfredsstillende registrert	315
- digitalisert	0
- publisert	0
Arkeologiske gjenstander	0
Naturhistoriske gjenstander	0
Teknisk-industrielle anlegg	0
Kulturlandskap (dekar)	10
Hageanlegg (dekar)	0
Levende samlinger (ja/nei)	Nei
Oppbevaringsforhold gjenstander (alle typer)	
- svært gode	45 %
- tilfredsstillende forhold	55 %
- ikke tilfredsstillende forhold	0 %
- dårlige forhold	0 %
Oppbevaringsforhold foto	
- svært gode	100 %
- tilfredsstillende forhold	0 %
- ikke tilfredsstillende forhold	0 %
- dårlige forhold	0 %